

Instituut voor de nationale rekeningen

ANALYSE VAN DE PRIJZEN
DERDE KWARTAALVERSLAG 2017 VAN HET
INSTITUUT VOOR DE NATIONALE REKENINGEN

PRIJZENOBSEVATORIUM

Meer informatie:

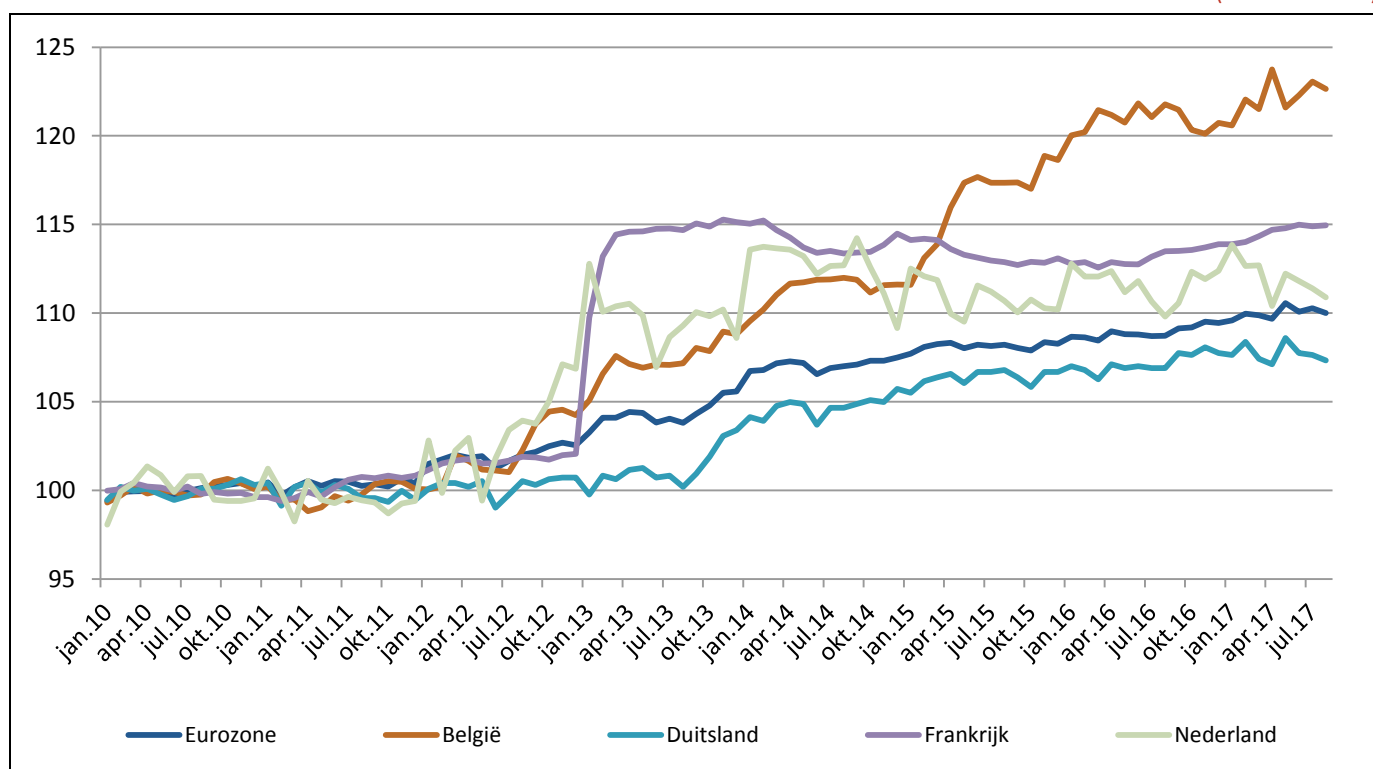
FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Peter Van Herreweghe
City Atrium
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Tel.: +32 2 277 83 96
E-mail: Peter.Vanherreweghe@economie.fgov.be

VII. Verkennende analyse aangaande de marktwerking van de vervaardiging van bier (NACE 11.05) en de impact op de consumptieprijzen

In zijn studie over de marktwerking in België¹, heeft het Prijzenobservatorium de vervaardiging van bier naar voren geschoven als een van de sectoren met de hoogste operationele rendabiliteit in de periode 2008-2014. Bovendien blijkt de (geharmoniseerde) consumptieprijsindex voor bier veel sterker gestegen te zijn in België dan in de buurlanden : in vergelijking met januari 2010 betaalde de Belgische consument in augustus 2017² 23,5 % meer voor bier, terwijl de consumptieprijsstojename in de eurozone, Frankrijk³, Nederland⁴ en Duitsland respectievelijk 10,7 %, 15,0 %, 13,1 % en 7,9 % bedroeg (tijdens dezelfde periode).

Grafiek 17. Verloop van de consumptieprijs voor bier in België, de eurozone en de voornaamste buurlanden

(Index 2010=100)

Bron: EC.

¹ INR (2016), [Marktwerking in België: horizontale screening van marktsectoren](#) (opgesteld door E. Van Hirtum, L. Tsyganok, J-Y. Jaucot et L. Mariën).

² In de loop van september 2017 werd de gegevensverzameling afgesloten. De meest recente gegevens hebben bijgevolg betrekking op augustus 2017.

³ De Franse consumptieprijsen gingen begin 2013 fors de hoogte in. Deze stijging (+7,5 % tussen december 2012 en januari 2013) was te wijten aan een verhoging van de accijnzen en diverse taken.

⁴ Eind 2012 – begin 2013 namen de Nederlandse consumptieprijsen voor bier sterk toe. Deze stijging wordt gedeeltelijk verklaard door de verhoging van de btw van 19 naar 21 % op 1 oktober 2012, evenals de accijnsverhoging voor bier op 1 januari 2013. Op 1 januari 2014 werden de accijnzen opnieuw verhoogd.

Het doel van dit artikel is om een stand van zaken op te maken van de werking van deze sector. Hiervoor wordt de evolutie van de producenten- en consumptieprijzen onderzocht, gevolgd door een analyse van verschillende indicatoren voor marktwerking.

VII.1 Evolutie van de producenten- en consumptieprijzen

Het eerste deel van dit hoofdstuk analyseert de impact van de accijnsverhogingen op de consumptieprijzen van bier in België en de buurlanden. Het tweede deel behandelt vervolgens de impact van de producentenprijzen op de consumptieprijzen voor bier. Hierbij wordt opgemerkt dat de prijsgegevens bij constante indirecte belastingen slechts sinds januari 2013 beschikbaar zijn.

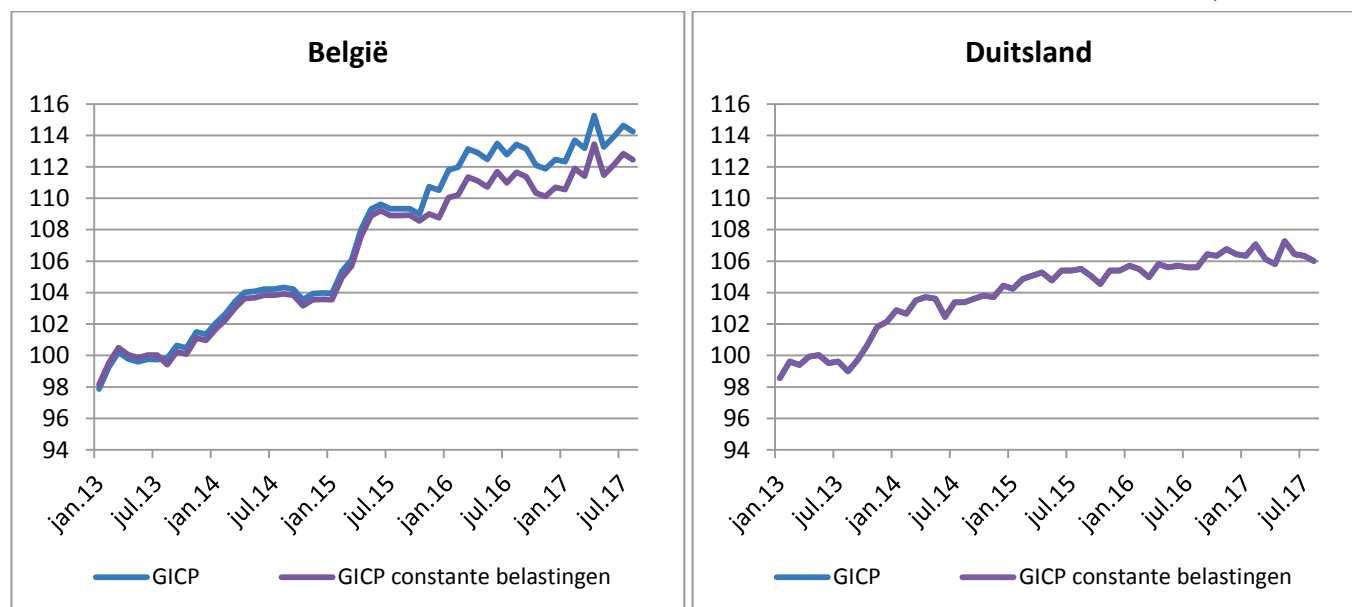
Consumptieprijzen

De geharmoniseerde index der consumptieprijzen (GICP) voor bier namen de afgelopen jaren sterker toe in België dan in de voornaamste buurlanden. Terwijl de consument in België in augustus 2017 14,2 % meer betaalde dan in 2013, bleef de prijsstijging in de eurozone beperkt tot 5,4 % en in de buurlanden tot 6,0 % in Duitsland, 1,0 % in Nederland en 0,6 % in Frankrijk.⁵ De prijsstijging in België⁶ is meer te wijten aan zware bieren (+18,0 % tussen 2013 en augustus 2017) dan aan lichte bieren (+11,5 % in dezelfde periode).

Bij ongewijzigde indirecte belastingen zou de inflatie in België lager uitgekomen zijn. De jaar-op-jaar prijsstijging bij ongewijzigde indirecte belastingen zou tijdens dezelfde periode 12,4 % bedragen hebben. Hetzelfde geldt voor Nederland en Frankrijk, waar de inflatie voor bier bij ongewijzigde indirecte belastingen respectievelijk -0,8 % en -0,2 % zou bedragen hebben. In Duitsland zou de inflatie voor bier niet gewijzigd zijn (6,0 %).

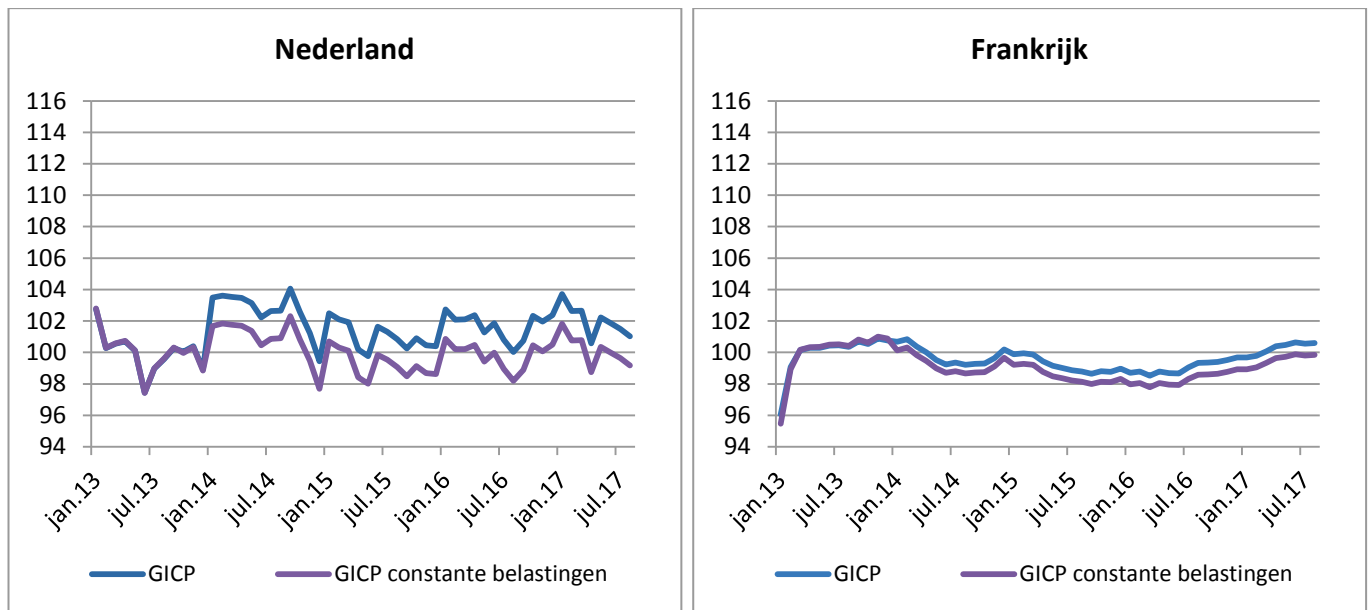
Grafiek 18. Verloop van de consumptieprijsindex voor bier in België en de voornaamste buurlanden

(Index 2013=100)

⁵ In Frankrijk en Nederland gingen de prijzen reeds in 2012 sterk de hoogte in.

⁶ Op basis van de nationale consumptieprijsindex.

Bron: EC.

Op 5 augustus 2013 en op 1 november 2015 (in het kader van de taxshift) werden de accijnzen voor bier in België verhoogd. De voorgaande verhoging dateerde al van 10 april 2007.

Wat het niveau van de accijnzen voor pilsbier betreft, liggen deze in België (24,1 cent per liter) hoger dan in Duitsland (9,4 cent per liter), maar lager dan in Frankrijk (37,1 cent per liter) en Nederland (38 cent per liter). Op basis van cijfers verzameld via de shopping websites van enkele grootdistributeurs, blijkt dat de gemiddelde prijs voor een bak pilsbier (A-merk) in België tussen januari 2013 en augustus 2017 toenam met 23,5 %, terwijl een blik pilsbier (A-merk) 11,5 % duurder werd. Voor eersteprijsproducten stegen de prijzen respectievelijk met 55,9 % en 22,3 %. Tijdens de beschouwde periode zag de consument de prijzen voor eersteprijsproducten dus sterker stijgen dan voor A-merken. Dit kan o.a. verklaard worden doordat het aandeel van de accijnzen voor de eersteprijsproducten hoger ligt dan voor de A-merken (zie bijlage 3). De prijstoeename gerelateerd aan de accijnzen voor pilsbier bedroeg in dezelfde periode 3,5 cent per liter, dus 9,6 % (voor een bak pilsbier) en 14,6 % (voor een blik pilsbier) van de consumptieprijsstijging voor de A-merken is het gevolg van de accijnsverhoging.

Voor trappist bedragen de accijnzen gemiddeld 38,1 cent per liter in België, wat meer is dan in Duitsland (15,0 cent per liter), maar minder dan in Nederland (47,5 cent per liter) en Frankrijk (66,7 cent per liter).

Zoals ook blijkt uit het verloop van de consumptieprijzen, namen de accijnzen voor bier zowel in België als in de buurlanden toe tussen 1 januari 2013 en 1 juli 2017. Enkel in Duitsland bleven de accijnzen voor bier ongewijzigd.

Tabel 16. Accijnzen voor bier in België en in de voornaamste buurlanden

(Toestand op 1 juli 2017 en 1 januari 2013 (tussen haakjes), euro per liter)⁷

	België	Duitsland	Frankrijk	Nederland
Pils^a	0,2405 (0,2053)	0,0944 (0,0944)	0,3705 (0,3600)	0,3796 (0,3590)
Trappist^b	0,3808 (0,3250)	0,1495 (0,1495)	0,6669 (0,6480)	0,4748 (0,4490)

Bronnen: EC, berekeningen FOD Economie.

a: gemiddeld 12°Plato, 5% alcohol.

b: gemiddeld 19°Plato, 9% alcohol.

⁷ Meest recente gegevens.

De invloed van de recentste accijnsverhogingen op de consumptieprijsstijging voor bier bedroeg tijdens de periode januari 2013 – augustus 2017 12,9 %.⁸ Weliswaar bleef de impact tijdens de periode januari 2013 – oktober 2015 (voorafgaand aan de meest recente accijnsverhoging voor bier) beperkt tot 6,6 %. Tijdens de daarop volgende periode liep de impact op tot 25,9 %. Dit alles toont aan dat de prijsstijgingen voor bier, naast de accijnsverhogingen, ook aan andere factoren te wijten waren, zoals onder andere prijsverhogingen door de producent.

Producentenprijzen

Tussen 2010 en 2017 (gemiddelde van januari tot en met augustus 2017) nam de Belgische producentenprijs (afzetprijs van de bierbrouwers) voor bier toe met 15,2 %. Tijdens dezelfde periode steeg de Europese producentenprijs met 12,7 %. Vooral sinds 2013 neemt de Belgische producentenprijs sterker toe dan de Europese (met uitzondering van 2014), wat resulteert in een gemiddelde jaarlijkse groei (GJG) van 2,8 % in België en 1,7 % in de eurozone.

In vergelijking met onze buurlanden, nam de Nederlandse producentenprijs (+24,1 %) tijdens de periode 2010-2017 sterker toe dan de Belgische, terwijl de Duitse (+10,9 %) en Franse (+5,2 %) afzetprijs trager evolueerde.

Tabel 17. Jaarlijks veranderingspercentage van de producentenprijs voor bier (NACE 11.05 Vervaardiging van bier) in België en de eurozone (binnenlandse markt), gecumuleerde inflatie (GI) 2010-2017 en 2013-2017 en gemiddelde jaarlijkse groei (GJG)

(In %)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	GI 2010-2017	GI 2013-2017	GJG 2010-2017	GJG 2013-2017
België	0,1	0,0	0,5	2,6	2,8	2,8	3,1	2,6	15,2	11,7	2,0	2,8
Duitsland	-0,1	0,6	1,8	1,0	3,3	1,4	0,5	1,8	10,9	7,1	1,5	1,7
Frankrijk	1,5	-6,6	4,6	4,5	2,2	1,9	0,3	-1,3	5,2	3,1	0,7	0,8
Nederland	0,7	2,0	4,6	3,0	2,7	2,2	3,6	3,8	24,1	13,0	3,1	3,1
Eurozone	1,1	1,0	2,4	1,9	3,3	1,8	0,8	1,0	12,7	7,0	1,7	1,7

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek – Statistics Belgium.

In onderstaande grafiek wordt het verloop van de Europese grondstoffenprijs voor brouwerijgerst vergeleken met de producentenprijs en de consumptieprijs voor bier in België. Aangezien de consumentenprijs in België gebaseerd is op zowel Belgische bieren als buitenlandse bieren, wordt in de analyse de afzetprijs ook berekend als een gewogen gemiddelde van enerzijds de afzetprijs voor de binnenlandse Belgische markt en anderzijds de afzetprijs voor de eurozone (19 landen), waarbij aan deze laatste een gewicht van 6,4 % werd toegekend, overeenkomstig de importpenetratie voor de sector NACE 11.05 vervaardiging van bier⁹). Tussen januari 2010 en augustus 2017 nam de Belgische producentenprijs voor bier toe met 15,5 %. In dezelfde periode noteerde de Belgische consumptieprijs voor bier 23,5 % hoger.

Tussen de Belgische producentenprijs en consumptieprijs voor bier wordt een vrij gelijklopend, opgaand prijsverloop waargenomen, alhoewel de consumptieprijs sterker gestegen is in de beschouwde periode. Dit blijkt niet het geval tussen de Europese grondstoffenprijs voor brouwerijgerst en de daaropvolgende schakels in de keten. Dit valt te verklaren door het feit dat de totale aankoopkosten slechts 31,8 % uitmaken van de totale kosten in de biersector, slechts 15,6 % heeft betrekking op de aankoop van grondstoffen (dus meer dan gerst alleen) (zie deel VII 2.4). Terwijl de prijs voor gerst in het voorjaar van 2010 de hoogte in schoot, volgden de producentenprijs en consumptieprijs pas in 2012. Ook de prijsdaling voor gerst vanaf het voorjaar van 2013 kan niet worden waargenomen in het prijsverloop van de produ-

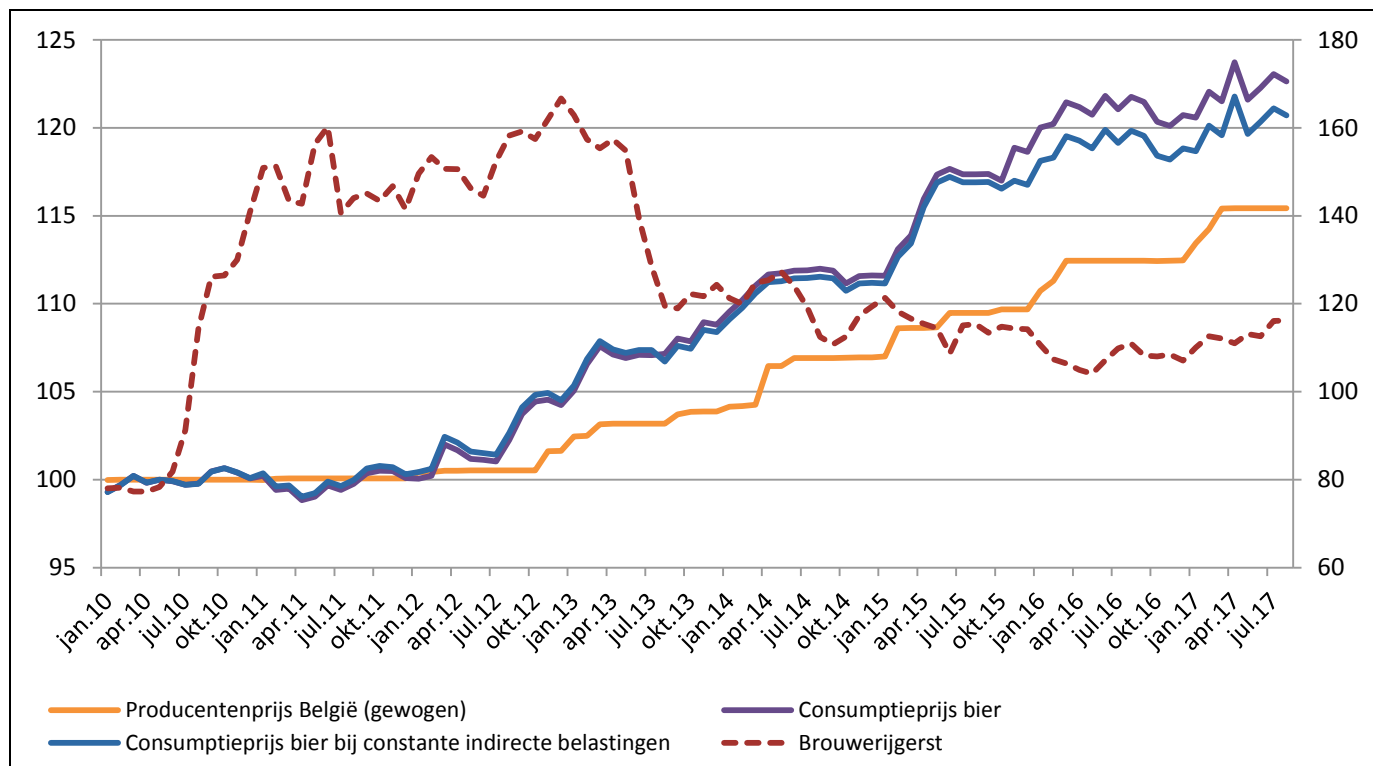
⁸ Deze impact werd berekend door de procentuele wijziging van het reële GICP te vergelijken met de procentuele wijziging van het GICP bij constante indirecte belastingen. Zo nam bijvoorbeeld het GICP en het GICP bij constante indirecte belastingen voor bier tussen januari 2013 en augustus 2017 toe met respectievelijk 16,7 % en 14,6 %, wat een verschil oplevert van 2,1 procentpunt te wijten aan de aanpassing van de accijnzen. Ten opzichte van de totale prijsstijging van 16,7 % (GICP) heeft de accijnswijziging dan een impact van 12,9 %.

⁹INR (2016), [Marktwerving in België : horizontale screening van marktsectoren](#) (opgesteld door E. Van Hirtum, L. Tsyganok, J-Y. Jaucot en L. Mariën).

centenprijs en de consumptieprijs. Weliswaar noteerde de gerstprijis in augustus 2017 48,8 % hoger dan in januari 2010.

Grafiek 19. Verloop van de Europese grondstoffenprijs voor brouwerijgerst (rechtsschaal), de producentenprijs en de consumptieprijs voor bier in België (linkerschaal)

(Index 2010=100)

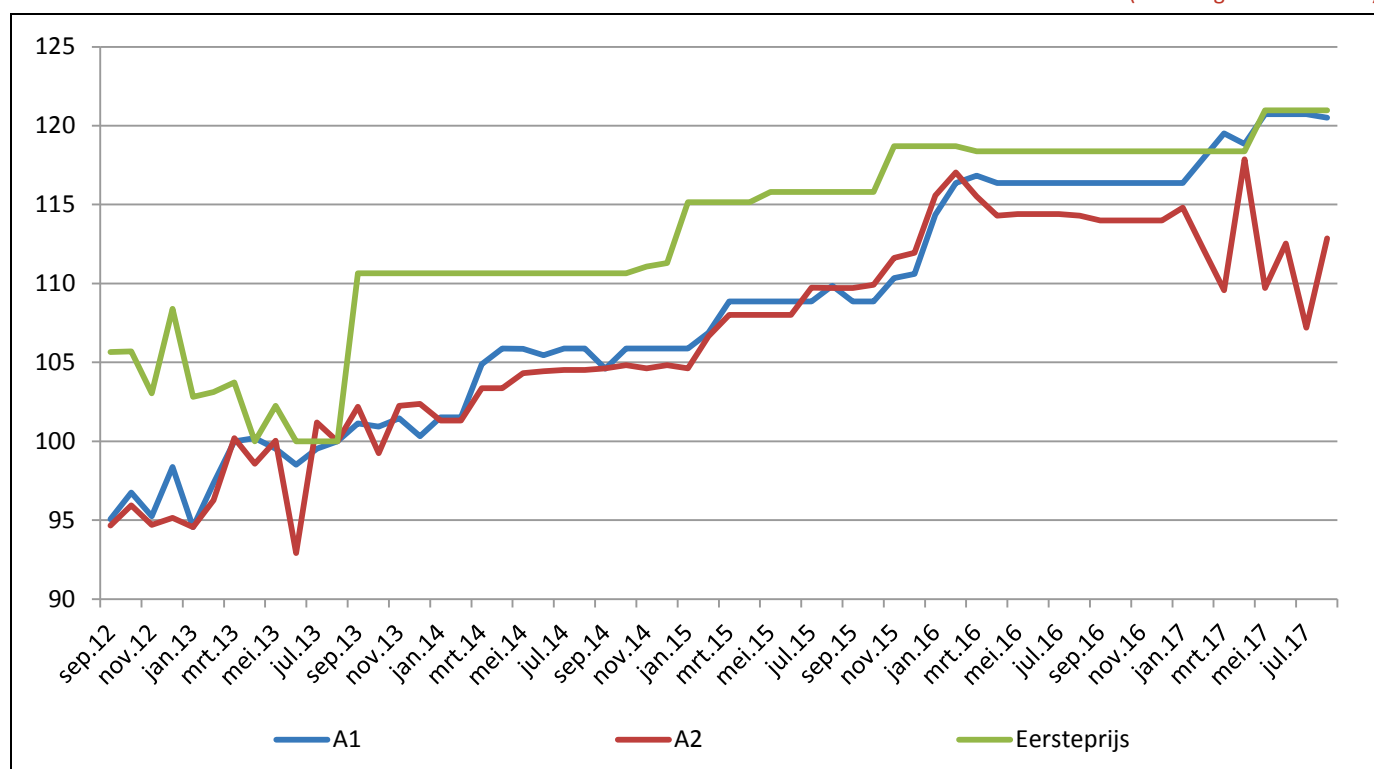

Bron: EC, FOD Economie, AD Statistiek-Statistics Belgium.

Op basis van cijfers verzameld via de shopping websites van enkele grootdistributeurs, beschikbaar sinds september 2012, blijkt eveneens dat de consumptieprijsen voor pilsbier sterk toegenomen zijn. Onderstaande grafiek toont een grote correlatie tussen de evolutie van de consumptieprijsen voor twee concurrerende A-merken. Prijsverhogingen (omwille van toegenomen grondstoffen- en energieprijzen, duurdere verpakkingen en hogere loonkosten, ...) voor het ene A-merk worden immers quasi altijd gevolgd door prijsverhogingen voor het andere A-merk.

Grafiek 20. Consumptieprijs voor pilsbier (in bak) in België voor twee A-merken en een eerste prijsproduct

(Index augustus 2013=100)

Bronnen: FOD Economie, eigen berekeningen (op basis van gegevens shopping websites).

VII.2 Marktwerving van de brouwerijsector in België

VII.2.1 Economisch belang en uitvoer

Het aantal ondernemingen dat actief is in de vervaardiging van bier is met 77,3 % gestegen tussen 2010 en 2015 en gaat van 132 naar 234¹⁰. De nieuwkomers zijn echter zeer kleine brouwerijen waarvan de impact op de concurrentie in de sector en op de evolutie van de prijzen marginaal is (zie punt 2.2). De totale omzet van de sector bedroeg meer dan 2,2 miljard euro in 2015, hetzij 47,4 % van de totale omzet van de vervaardiging van dranken in België. De omzet is met 26,8 % gestegen tussen 2010 en 2015. De brouwerijsector stelde meer dan 4.900 werknemers in voltijdse equivalenten tewerk in 2015 (hetzij een stijging van 11,3 % t.o.v. 2010).

Tabel 18. Economisch belang van de brouwerijsector (NACE 11.05) in België, 2010 – 2015

(In aantallen en in euro)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Groei 2010-2015
Aantal bedrijven	132	146	162	170	229	234	77,27 %
Totale omzet (in euro)	1.767.915.560,8	1.858.235.113,8	2.071.201.100,3	2.079.187.000,7	2.173.856.330,2	2.242.390.651,6	26,84 %
Aantal werknemers (VTE)	4.434	4.496	4.650	4.767	4.807	4.935	11,30 %

Bronnen: btw-gegevens, balanscentrale NBB, RSZ.

¹⁰ Volgens de gegevens van de btw-administratie.

De stijging van de omzet van de sector is te wijten aan een sterke dynamiek op het vlak van de export. De Belgische export van bier bedroeg namelijk meer dan één miljard euro in 2015, wat een stijging van 62,4 % betekent in vergelijking met 2010.¹¹ In termen van waarde is de export even belangrijk als de binnenlandse verkoop (48 % van het totale omzetcijfer), inzake hoeveelheid vertegenwoordigt de export 66 % van de productie. Volgens de beroepsvereniging van Belgische brouwers bedraagt de export meer dan 13 miljoen hectoliter voor een totale productie van 19,8 miljoen hectoliter in 2015. Niet alle brouwerijen hebben echter de capaciteit om te exporteren: een zeer groot deel van de export (61,2 % in 2015) wordt verwezenlijkt door de drie belangrijkste ondernemingen binnen de sector en de grootste onderneming heeft veruit het grootste aandeel in de Belgische export van bier.¹²

Zoals aangeduid in tabel 19, heeft België een handelsbalans met een groot overschot voor dit product: de import bedraagt 150 miljoen euro in 2015.

Tabel 19. Buitenlandse handel in moutbieren in België, 2010-2015

(In euro, tenzij anders vermeld)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Groei 2010-2015
Export	673.477.285,0	749.825.456,2	891.663.586,4	896.436.026,4	966.520.562,7	1.093.903.610,6	62,43 %
Import	109.877.526,0	115.954.765,2	133.689.922,8	111.848.517,7	140.969.530,5	150.893.496,0	37,33 %

Bronnen: NBB (buitenlandse handel - nationaal concept).

Meer dan de helft van de Belgische export van bier is bestemd voor de Europese markt (64,2 % in 2015). De export buiten de EU is evenwel explosief gegroeid: +129,6 % tussen 2011¹³ en 2015.¹⁴ De export is geëvolueerd van een ratio van 22,7 % van het totaal in 2011 naar 35,8 % in 2015.

¹¹ Deze exportdynamiek was meer uitgesproken in België dan in de voornaamste buurlanden. Op basis van de statistieken over buitenlandse handel (Comext – Eurostat), blijkt dat de toename van de export tussen 2010 en 2015 uitkwam op 24 % in Nederland en 20 % in Duitsland. In Frankrijk bedroeg de exporttoename 53 %, maar het exportniveau is er veel lager dan in België, Duitsland en Nederland.

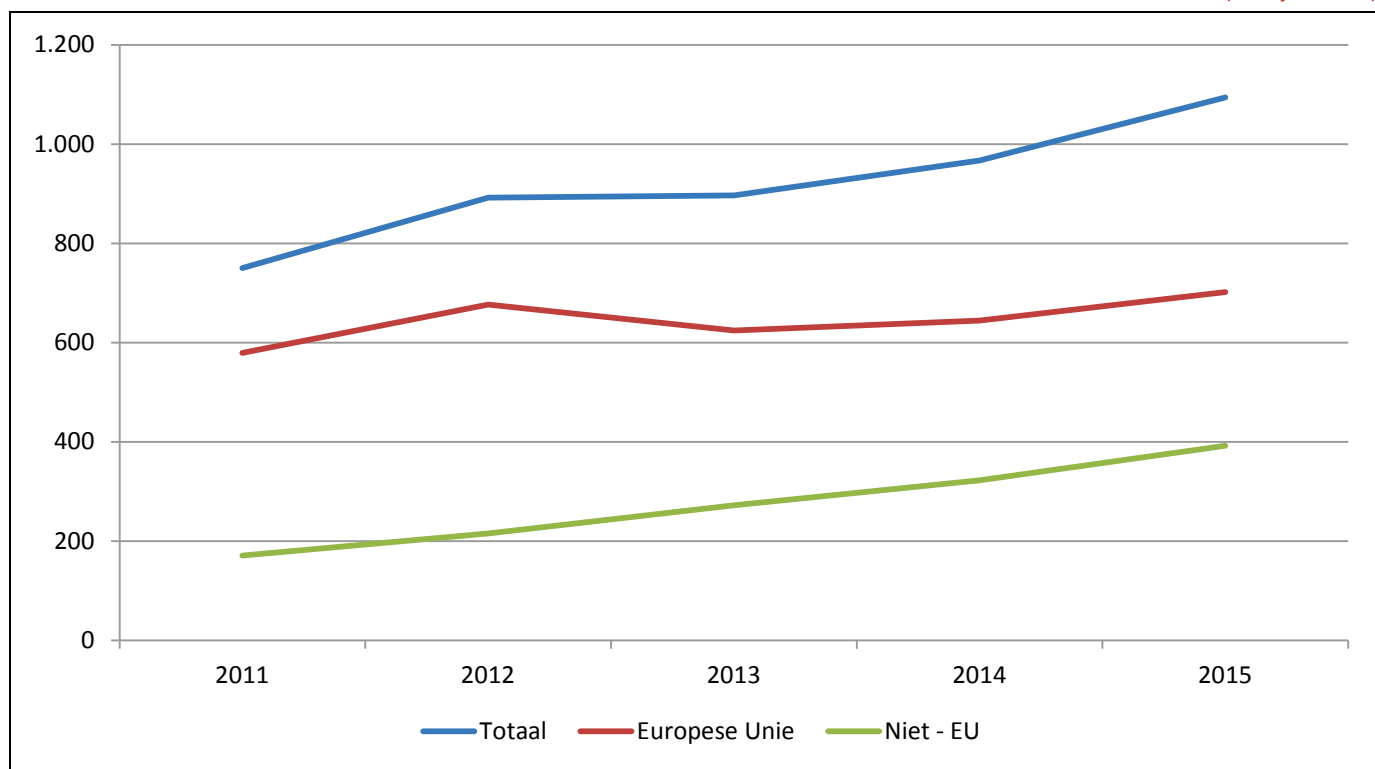
¹² Bovendien wordt een deel van de resterende export verwezenlijkt door tussenpersonen. Gemiddeld over de periode 2010-2015 werd 67,4 % van de export verwezenlijkt door brouwerijen en 30 % door ondernemingen die behoren tot de groothandel.

¹³ De exportgegevens per bestemming zijn slechts beschikbaar vanaf 2011.

¹⁴ Ook onze buurlanden kenden een sterke toename van de export naar landen buiten de Europese Unie, maar deze toename was meer uitgesproken in België (+129,6 %) dan in Nederland (+28,9 %), Duitsland (+59,1 %) en Frankrijk (+85,6 %).

Grafiek 21. Export van Belgisch bier, 2011-2015

(In miljoen euro)

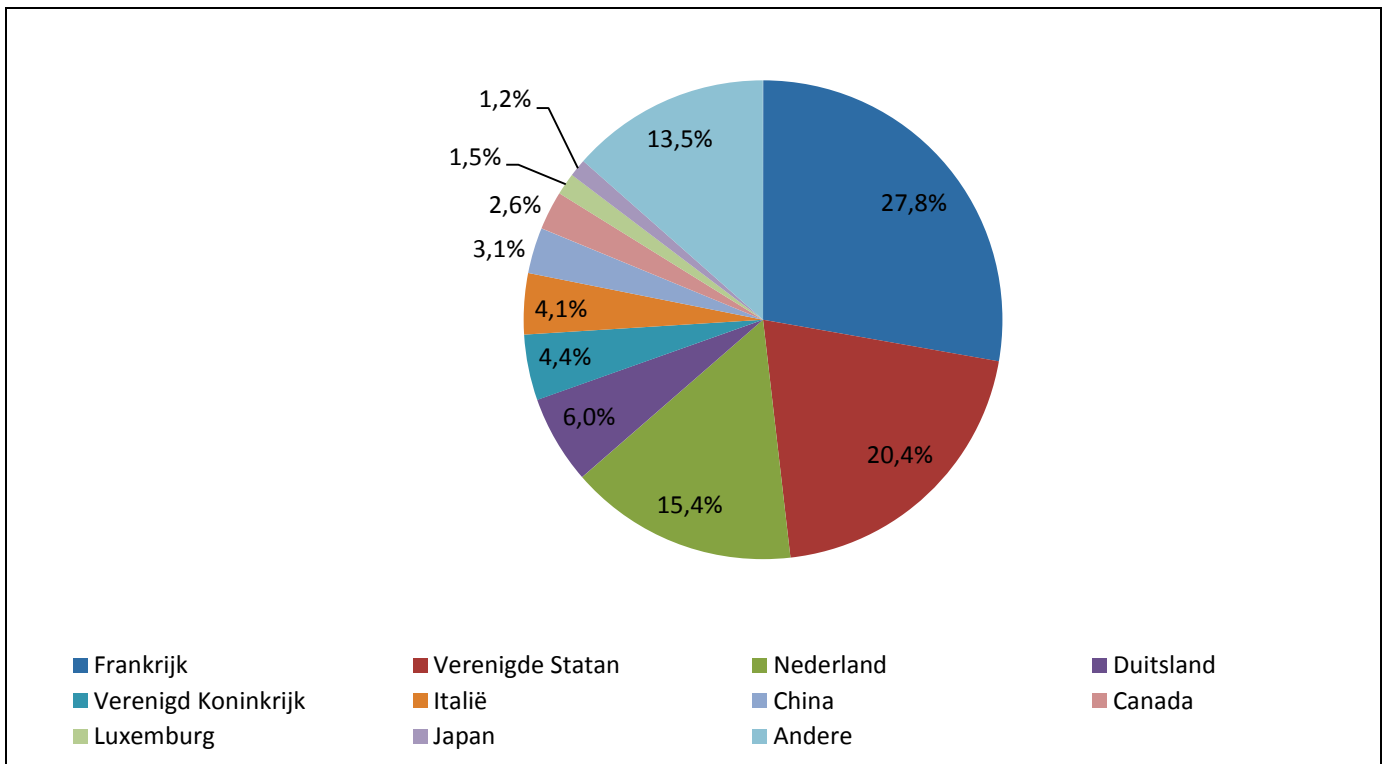

Bron: NBB (buitenlandse handel - nationaal concept).

69,6% van de Belgische export van bier in 2015 was bestemd voor Frankrijk, de Verenigde Staten, Nederland en Duitsland. 27,8 % van deze export is bestemd voor Frankrijk. Het deel van de export naar de Verenigde Staten en China heeft een sterke stijging gekend tussen 2011 en 2015, van respectievelijk 13,1% naar 20,4 % van het totaal en van 0,5 % naar 3,1 %.

Grafiek 22. Bestemmingslanden van de export van Belgisch bier, 2015

(In %)

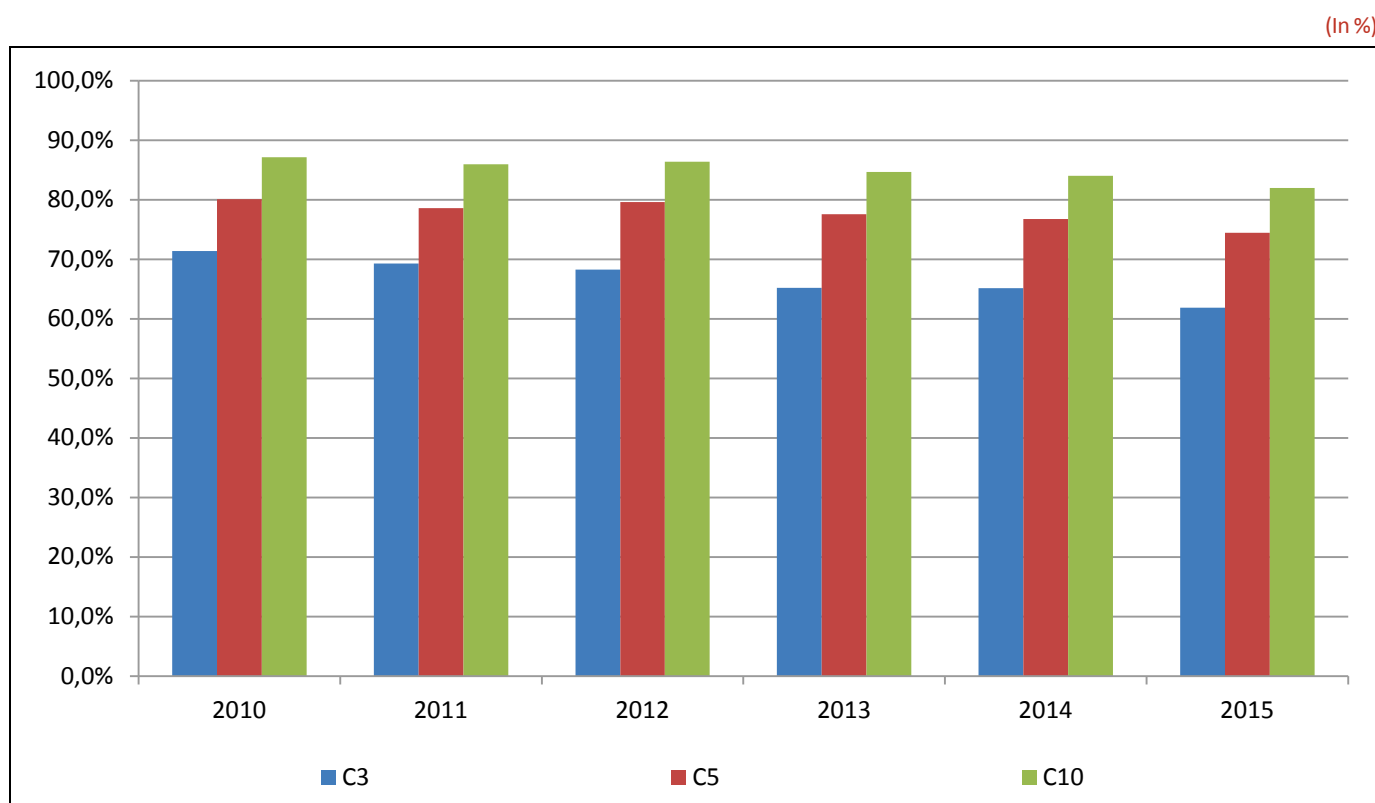
Bron: NBB (buitenlandse handel - nationaal concept)

VII.2.2 Structuur en marktdynamiek

Wat betreft de Belgische markt van de vervaardiging van bier hadden de drie belangrijkste ondernemingen van de sector een gecumuleerd marktaandeel, op basis van de binnenlandse omzet, van 61,9 % in 2015, terwijl ze 71,4 % bestreken in 2010 (grafiek 23). Het gaat over AB Inbev Belgium, Alken-Maes en Duvel Moortgat¹⁵. Deze daling van marktaandelen is te wijten aan de daling van hun omzet op de Belgische markt en aan de dynamiek van bepaalde ondernemingen die volgen in de ranking. Indien uitgebreid naar de vijf belangrijkste ondernemingen, bedroegen de gecumuleerde marktaandelen 74,5 % in 2015 tegenover 80,1 % in 2010. Ten slotte was 82,0 % van de marktaandelen in 2015 in handen van 10 bedrijven (tegenover 87,1 % in 2010). Deze sector wordt dus gekenmerkt door een hoge concentratiegraad.

¹⁵ [Beslissing BMA-2016-V/M-36 van 21 november 2016.](#)

Grafiek 23. Concentratie-indicatoren (C3, C5, C10¹⁶) op de binnenlandse markt van het vervaardigen van bier in België, 2010-2015

Bronnen: Balanscentrale (NBB), btw gegevens.

Deze concentratie wordt aangestipt door de Belgische Mededingingsautoriteit, voor wie de Belgische markt "gekenmerkt wordt door de absolute dominantie van Ab-Inbev, met een marktaandeel van 50 tot 60 % (en van 60 tot 70 % voor de bieren van het type pils). Deze dominantie is volstrekt uniek: hoewel er in andere landen ondernemingen bestaan die onbetwistbaar leider zijn, is zo'n dominantie elders zo goed als onbekend»¹⁷.

Om de dynamiek van de sector te analyseren, werd er een graad van volatiliteit van marktaandelen berekend voor de periode 2010-2015¹⁸. Deze bedraagt gemiddeld 3,8 % per jaar, wat relatief zwak is: slechts 3,8 % van de marktaandelen wordt herverdeeld van het ene jaar op het andere jaar tussen de ondernemingen in de sector. Ter vergelijking: de gemiddelde volatiliteitsgraad van de sectoren van de voedingsmiddelen- en drankenindustrie wordt in een recente studie van het Prijzenobservatorium geschat op 13 %¹⁹. Meer nog, 98,9 % van de marktaandelen in 2015 waren in handen van ondernemingen die al aanwezig waren op de markt in 2010. De komst van talrijke ondernemingen in de loop van deze periode heeft dus geen grote veranderingen teweeggebracht in de herverdeling van de marktaandelen.

¹⁶ Waarbij C_n het marktaandeel weergeeft van de n grootste ondernemingen van de sector in termen van omzet.. Bijvoorbeeld: in 2015 gaf de C3 aan dat de drie grootste ondernemingen een marktaandeel hadden van 61,9 %.

¹⁷ [Beslissing BMA-2016-V/M-36 van 21 november 2016.](#)

¹⁸ Dit percentage wordt berekend als de som van de absolute waarde van de variaties van de marktaandelen van alle ondernemingen van de sector tussen twee opeenvolgende jaren gedeeld door twee. Hij meet de marktaandelen van ondernemingen in achteruitgang die overgedragen worden aan groeiende ondernemingen.

¹⁹ INR (2016), [Marktwerking in België : horizontale screening van marktsectoren](#) (opgesteld door E. Van Hirtum, L. Tsyganok, J-Y. Jaucot en L. Mariën).

VII.2.3 Stroomafwaartse impact: klanten van de sector

Op basis van de gegevens van de btw-stromen wordt vastgesteld dat de belangrijkste klanten van brouwerijen ondernemingen zijn die verbonden zijn met de groothandel (NACE 46) (gemiddeld 47,0 %) in de periode 2011-2014), met de detailhandel (NACE 47) (34,5 %) en met restaurants en cafés (NACE 56) (10,0 %). Zoals voorheen vermeld is een deel van de verkopen aan de groothandel vervolgens bestemd voor de export ²⁰. Op de binnenlandse markt leveren deze tussenpersonen van de groothandel ²¹ voornamelijk aan de detailhandel (37,8 %) en aan restaurants en cafés (30,4 %).

Talrijke restaurants en cafés zouden een specifiek contract hebben dat hen verbindt met een brouwer. Dit zou het geval zijn voor 2/3 van de cafés volgens de Belgische Mededingingsautoriteit ²². Deze contracten konden redelijk dwingend zijn, soms in ruil voor hulp bij de inrichting vanwege de brouwer, en konden verschillende praktijken opleggen, zoals minimale aankoophoeveelheden en vaste prijzen. In het jaarrapport 2016 van het Prijzenobservatorium ²³, werd een specifieke analyse gedaan van de sector van de restaurants en cafés. *Hieruit blijkt met name dat "op 21 december 2015, de brouwers, de horecafederaties en de Federatie van Belgische Drankenhandelaars een gedragscode hebben ondertekend om een einde te stellen aan deze zeer nadelige contracten"*.

Uit de jaarcijfers 2016 van de Belgische Brouwers blijkt dat de biersector goed is voor een totale consumptie van bijna 7,7 miljoen hectoliter in België, een daling van 3,3 % ten opzichte van 2015 en van 8,9 % ten opzichte van 2010. Dit kwam in 2016 neer op een verbruik van 68 liter per hoofd. Vooral de horeca zag de bierconsumptie sinds 2010 sterk afnemen (-16,8 % in 2016), terwijl de daling in de andere verkoopkanalen beperkt bleef tot 1,5 % tijdens dezelfde periode.

²⁰ Gemiddeld voor de periode 2010-2015, werd 67,4 % van de export gerealiseerd door de brouwerijen zelf en 30 % door groothandelaars. Het is echter belangrijk om deze gegevens met de nodige omzichtigheid te bekijken : sommige groothandelaars werken niet onafhankelijk van de brouwers en zijn als het ware dochterondernemingen van deze brouwerijen. In deze verkennende analyse werd deze schakel in de keten niet verder onderzocht.

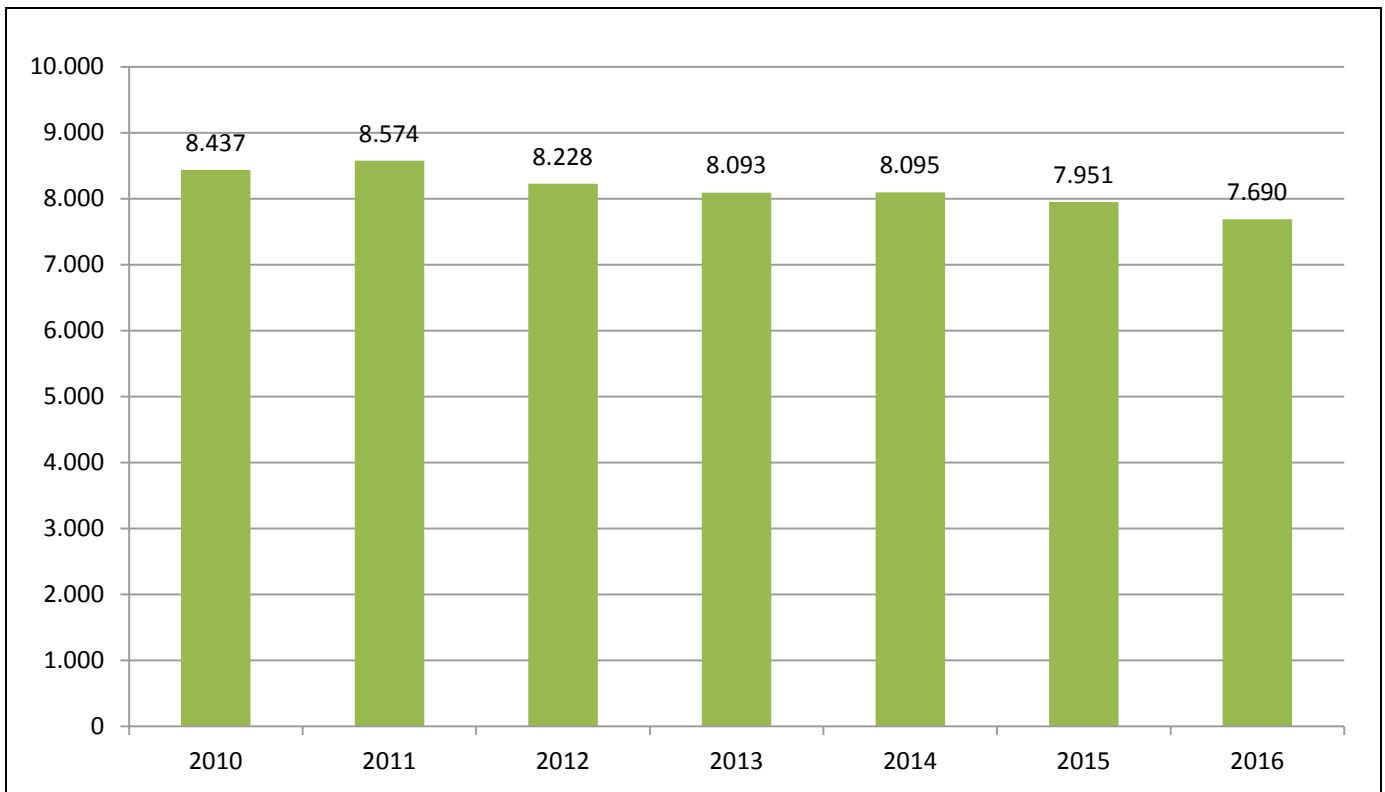
²¹ Deze tussenpersonen ressorteren grotendeels onder NACE 46.349 "Groothandel in dranken, algemeen assortiment" en in mindere mate onder NACE 46.392 "Niet-gespecialiseerde groothandel in niet-diepgevroren voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen". Voor de verdeling van hun verkopen tussen de detailhandel en restaurants en cafés, worden enkel de tussenpersonen die hun goederen hebben gekocht bij brouwerijen in beschouwing genomen.

²² [Beslissing BMA-2016-V/M-36 van 21 november 2016.](#)

²³ [INR, jaarrapport van het Prijzenobservatorium \(2016\).](#)

Grafiek 24. Bierconsumptie in België

(In 1.000 hectoliter)

Bron: Federatie van Belgische Brouwers.

De Belgische consument drinkt in de eerste plaats pils, goed voor een marktaandeel van 71,3 % in 2016. Abdij- en trap-pistenbieren enerzijds en degustatiebieren²⁴ anderzijds hebben een respectievelijk marktaandeel van 11,9 % en 11,0 %. Dorstlessende bieren²⁵ en fruitbieren²⁶ tot slot vertegenwoordigen respectievelijk 3,7 % en 2,1 % van de markt. Enkel de consumptie van degustatiebieren gaat er tussen 2014 en 2016 op vooruit (+7,8 %).

VII.2.4 Financiële analyse en kostenstructuur

De financiële analyse van de brouwerijsector (op basis van NACE-code) werd verwezenlijkt aan de hand van gegevens van jaarrekeningen met volledig schema van 24 ondernemingen die actief waren tussen 2010 en 2015 (constant staal). Deze ondernemingen vertegenwoordigen gemiddeld meer dan 92 % van de totale omzet van de sector in deze periode. Niettemin is het belangrijk om de resultaten van deze financiële analyse met de nodige omzichtigheid te benaderen gezien de sterke concentratie in de sector. De resultaten worden sterk beïnvloed door de grootste ondernemingen.

Kostenstructuur

De handelsgoederen, grond- en hulpstoffen vertegenwoordigden gemiddeld 31,8 % van de omzet in de periode van 2010 tot 2015. De diensten en diverse goederen hadden een gelijkaardig belang met een gemiddelde van 29,8 %. De bezoldigingen vertegenwoordigden ten slotte 18,5 % van de omzet. Het aandeel van de handelsgoederen, grond- en hulpstoffen en van de bezoldigingen is licht gestegen in de loop van de periode. Het aandeel van de diensten en diverse goederen is daarentegen gedaald.

²⁴ Degustatie: zwaar blond, regionaal, pale ale, scotch, stout.

²⁵ Dorstlessend: wit, amber, zuur.

²⁶ Fruitbier: geuze, kriek, fruit.

Tabel 20. Kostenstructuur van de brouwerijsector in België, 2010-2015

(In % van de omzet)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Gemiddelde 2010 - 2015
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen (60)	29,82	31,61	32,62	32,66	32,10	32,17	31,83
Diensten en diverse goederen (61)	32,18	29,21	29,27	28,35	28,82	30,72	29,76
Bezoldigingen (62)	17,41	18,58	18,27	18,41	18,71	19,56	18,49
Totale kosten (60+61+62)	79,42	79,40	80,16	79,42	79,63	82,45	80,08

Bronnen: Databank FOD Economie, Balanscentrale (NBB).

In de loop van deze periode zijn de totale kosten (60+61+62) met 27,2 % in waarde gestegen. Deze stijging is gelieerd aan deze van het volume van de productie, maar niet alleen daaraan: de totale kosten zijn van 79,4 % van de omzet in 2010 gestegen naar 82,4 % in 2015. De stijging van de productieprijzen (+8,9 % tussen 2010 en 2015) heeft dus niet volledig de stijging van de kosten gecompenseerd. Zoals het volgend punt aangeeft, heeft dit echter geen impact gehad op de rendabiliteit van de sector: dit wordt verklaard door een sterke stijging van de andere bedrijfsopbrengsten (rubriek 74) en een daling van de andere bedrijfskosten (rubriek 64) waar ook rekening mee wordt gehouden in onze berekeningen van de rendabiliteit van de sector.

Volgens het luik aankoopkaders van de structurenquête van ondernemingen van 2010, hebben de kosten verbonden aan handelsgoederen, grond- en hulpstoffen voornamelijk betrekking op de aankoop van grondstoffen (15,6 % van de omzet) en de aankopen van verpakking (9,6 %). De diensten en diverse goederen waren met name samengesteld uit kosten van marktonderzoek en marketing (7,2 %) en kosten inzake software (5,5 %).

De gegevens van de RSZ laten toe een schatting te maken, op basis van een constant staal van 31 ondernemingen (die 91,6 % van de tewerkstelling van de sector vertegenwoordigen), van een stijging van de uurloonkost van 14,1 % tussen 2010 en 2015.

Rentabiliteit

De rendabiliteit wordt gedefinieerd als de capaciteit van de ondernemingen van een sector om winst te genereren uit hun activiteiten. Er worden hier twee ratio's gebruikt om de rendabiliteit van de brouwerijsector te evalueren: de bruto bedrijfsmarge en de netto bedrijfsmarge.

De bruto bedrijfsmarge²⁷ drukt de rendabiliteit uit van de operationele activiteiten zonder rekening te houden met de financiële en uitzonderlijk resultaten. De bruto bedrijfsmarge is de verhouding tussen het bruto exploitatieoverschot en de som van de omzet en de andere bedrijfsopbrengsten gecorrigeerd voor de bedrijfssubsidies en compenserende bedragen. Het bruto exploitatieoverschot komt overeen met de toegevoegde waarde verminderd met de bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen evenals de andere bedrijfskosten.

De netto bedrijfsmarge²⁸ weerspiegelt de rendabiliteit van de operationele activiteiten na afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen, zonder rekening te houden met de financiële en uitzonderlijke resultaten.

In de periode 2010–2015 bedroeg de gemiddelde bruto bedrijfsmarge van de sector 22,1 % (zie tabel 21). Zelfs indien er rekening gehouden wordt met de afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen blijft de rendabiliteit hoog, met een netto bedrijfsmarge van gemiddeld 14,3 %. De bruto bedrijfsmarge is relatief stabiel in de loop van de

²⁷ De bruto bedrijfsmarge wordt berekend volgens de volgende formule: (bedrijfswinst of -verlies (9901) + afschrijvingen (630) + waardeverminderingen (631/4) + voorzieningen (635/7) / (omzet (70) + andere bedrijfsopbrengsten (74) - bedrijfssubsidies en compenserende bedragen (740)) x 100.

²⁸ De netto bedrijfsmarge wordt berekend volgens de volgende formule: (bedrijfswinst of verlies (9901) / (omzet (70) + andere bedrijfsopbrengsten (74) - bedrijfssubsidies en compenserende bedragen (740)) x 100.

periode, met een piek in 2013 en 2014. De netto bedrijfsmarge is meer volatiel, met een dal in 2011²⁹ en een piek in 2013 en 2014.

Tabel 21. Rendabiliteitsratio's van de brouwerijsector in België, 2010-2015

(In %)

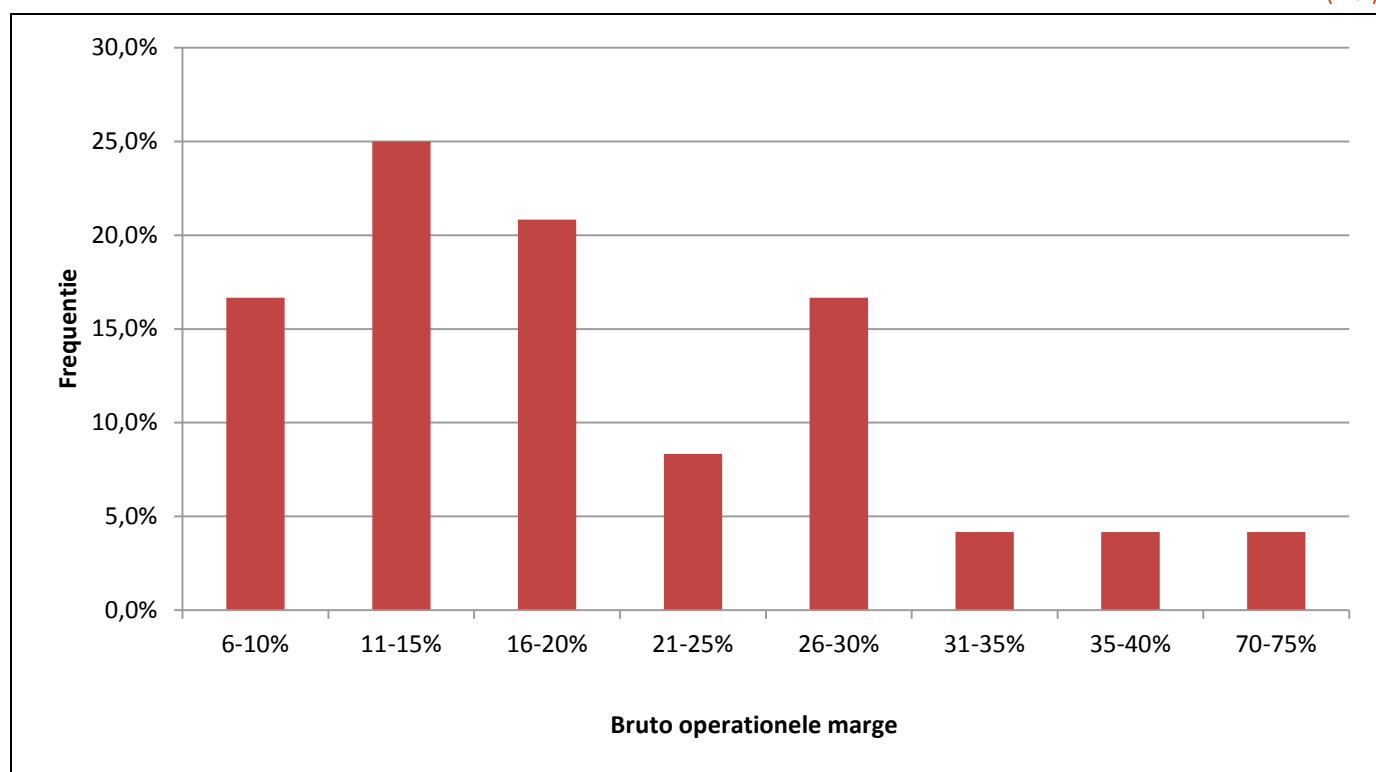
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Gemiddelde 2010-2015
Bruto bedrijfsmarge	20,68	21,59	21,26	23,36	24,05	21,62	22,09
Netto bedrijfsmarge	12,98	10,86	15,44	16,69	16,49	13,35	14,30

Bron: Balanscentrale (NBB).

De geaggregeerde resultaten kunnen dus sterke verschillen verbergen op het niveau van de individuele ondernemingen. 62,5 % van de geanalyseerde ondernemingen had namelijk een bruto bedrijfsmarge tussen 5 en 20 %, hetzij onder de geaggregeerde marge (zie figuur 25). Bovendien had de helft van de ondernemingen een netto bedrijfsmarge die lager was dan 5 % (zie figuur 26). De sterke heterogeniteit in de verdeling van de marktaandelen toont aan dat de hoge rendabiliteit van de sector vooral gekoppeld is aan de prestaties van de belangrijkste ondernemingen. Zo hebben twee van de grootste ondernemingen op het vlak van omzet (Inbev Belgium en Duvel Moortgat) een hogere gemiddelde bruto bedrijfsmarge in de periode 2010-2015 (25,8 %) dan het gemiddelde van andere brouwerijen (20,8 %). Hetzelfde geldt voor de gemiddelde netto bedrijfsmarge (18,7 % tegenover 10,5 %).

Grafiek 25. Verdeling van de frequenties van de bruto bedrijfsmarge van de brouwerijsector in België, gemiddelde 2010-2015

(In %)

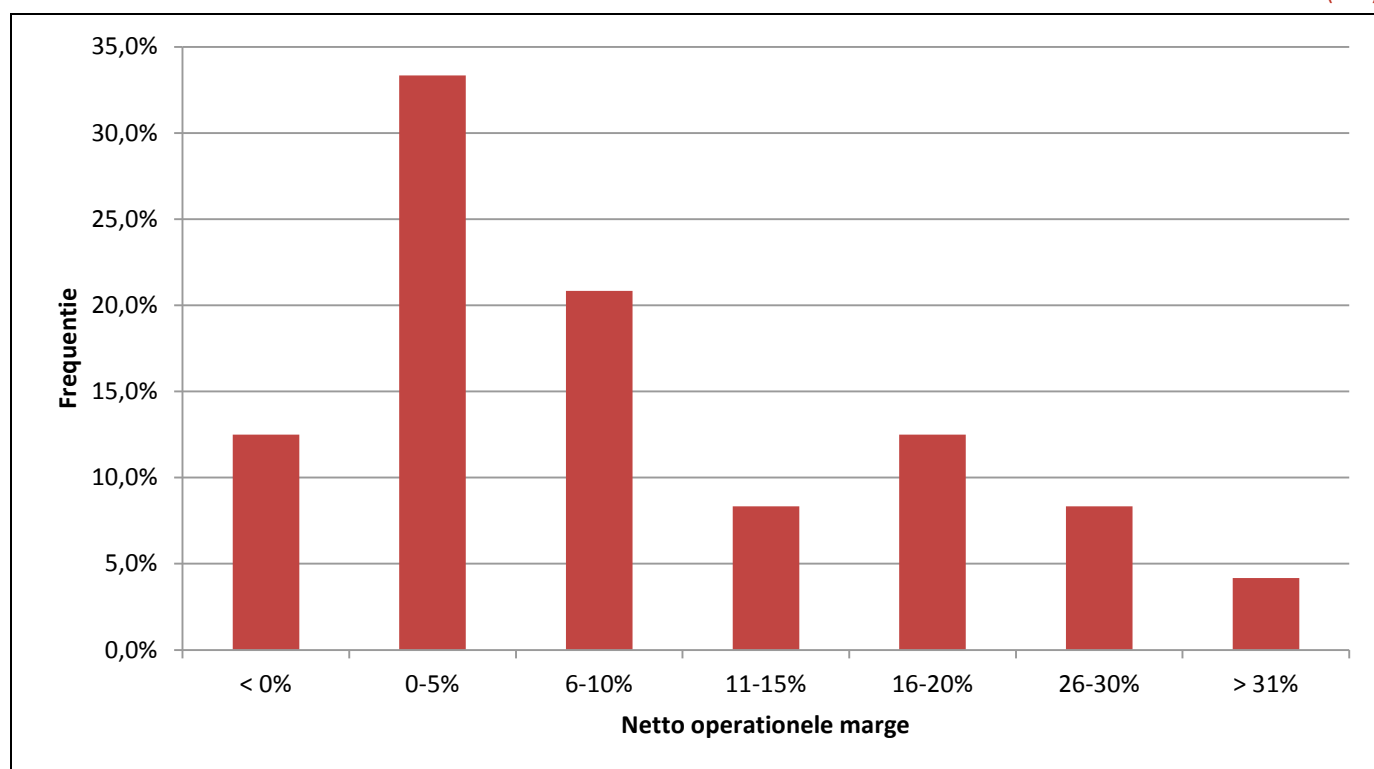
Bron: Balanscentrale (NBB).

Lectuur: 16 % van de ondernemingen had een bruto bedrijfsmarge tussen 6 en 10 %.

²⁹ Dit dal is te wijten aan een belangrijke voorziening voor een herstructurering (rubriek 635/7 van het genormaliseerd boekhoudplan) aangelegd door de belangrijkste onderneming. Door deze voorziening is de bedrijfswinst gedaald. Dit dal komt niet voor bij de bruto bedrijfsmarge, omdat het effect wordt geneutraliseerd: afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen worden er niet in opgenomen.

Grafiek 26. Verdeling van de frequenties van de netto bedrijfsmarge van de brouwerijsector in België, gemiddelde 2010-2015

(In %)

Bron: Balanscentrale (NBB).

Deze resultaten zijn coherent met deze van een recente studie van het Prijzenobservatorium³⁰, die aantoonde dat de brouwerijsector een hoge rendabiliteit vertoonde tussen 2008 en 2014 met een bruto operationele marge van gemiddeld 22,65 %, *Price Cost Margin* genoemd en berekend vanuit de structuurenquête van ondernemingen. Deze marge was veel groter dan deze in de voedingsmiddelenindustrie (5,9 % gemiddeld) en deze van de vervaardiging van dranken (16,5 %).

Op basis van de gegevens van de structuurenquête van ondernemingen, die beschikbaar zijn op Eurostat, is het mogelijk om de rendabiliteit in België te vergelijken met deze van de buurlanden³¹. Om dit te doen werd de ratio bruto exploitatieoverschot / omzet berekend voor de periode 2010-2014. Deze ratio is vergelijkbaar met de bruto bedrijfsmarge die hierboven gedefinieerd werd. Zoals tabel 22 aantoont, lijkt de rendabiliteit tijdens de hele periode hoger in België (22,4 %) dan in de buurlanden.

Tabel 22. Rendabiliteit van de brouwerijsector, ratio bruto exploitatieoverschot / omzet, Europese vergelijking, 2010-2014

(en %)

	2010	2011	2012	2013	2014	Moy. 2010-2014
EU-28		16,04	15,21	16,57	16,57	16,10
Belgique	23,41	19,63	21,32	23,39	24,20	22,39
Allemagne	11,31	10,69	11,60	12,21	12,10	11,58
France	15,56	14,71	15,83	12,25	12,34	14,14

Bron: Structuurenquête van ondernemingen (EUROSTAT).

³⁰ INR (2016), [Marktwerving in België : horizontale screening van marktsectoren](#) (opgesteld door E. Van Hirtum, L. Tsyganok, J-Y. Jaucot en L. Mariën).

³¹ De gegevens zijn niet beschikbaar voor Nederland.

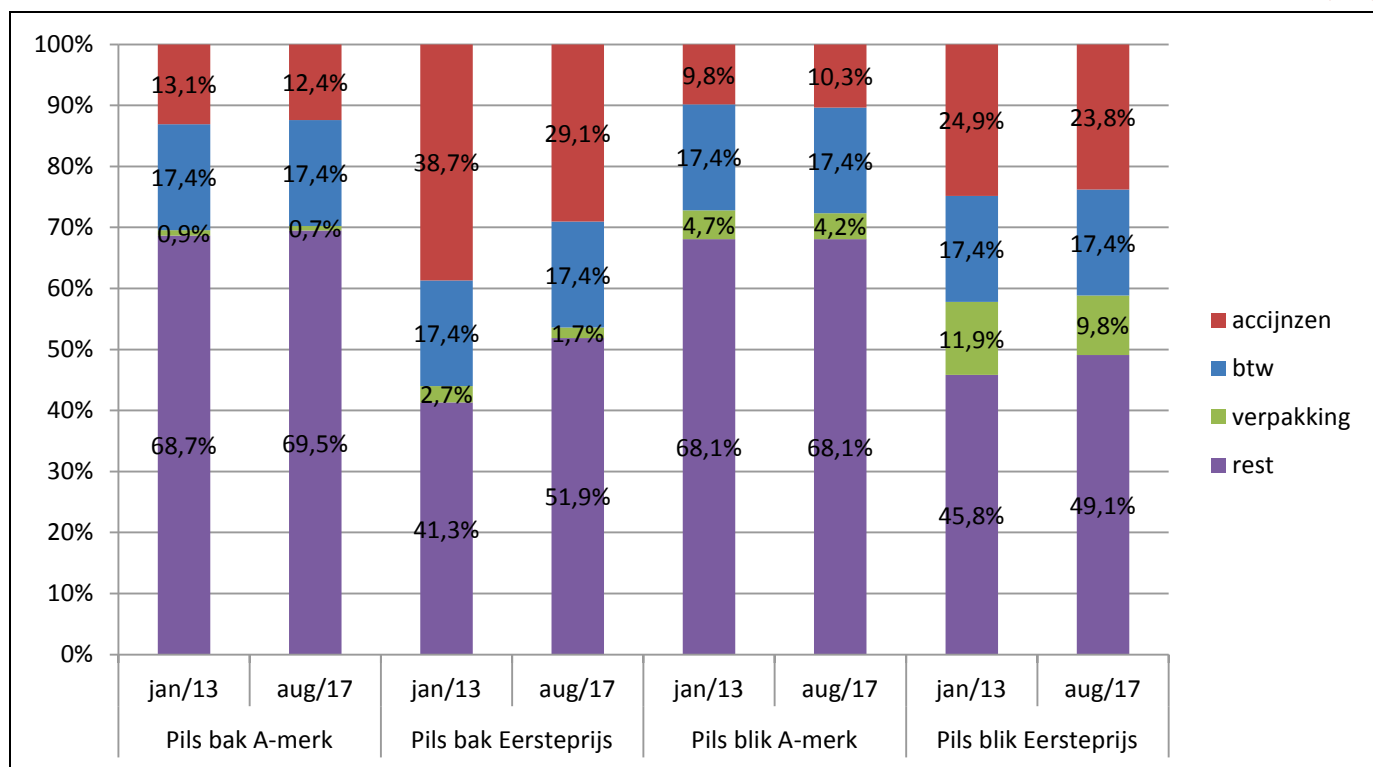
Conclusie

De consumptieprijzen voor bier namen de voorbije jaren sterker toe in België dan in de buurlanden. Enerzijds is dit te wijten aan de verhoogde accijnzen voor bier. Anderzijds hadden ook de gestegen producentenprijzen hun invloed op de consumptieprijzen. Een analyse van de prijstransmissie toont echter aan dat, ondanks het gelijkaardige verloop tussen beide, de consumptieprijzen sterker toegenomen zijn dan de producentenprijzen. De Belgische producentenprijzen voor bier zijn wel sterker toegenomen dan de Europese, en zeker in de meest recente periode 2013-2017 was dat het geval.

De brouwerijsector is in België geconcentreerd rond enkele belangrijke spelers, waarvan er één dominant is, en dit ondanks de recente opkomst van talrijke brouwerijen. De prestaties van de dominante speler beïnvloeden in grote mate de prestaties van de sector, zowel wat betreft de rendabiliteit als de export. De aanhoudende stijging van de omzet van de sector is te wijten aan een sterke dynamiek van de export, waarbij de bestemmingen buiten de EU-28 belangrijker worden. De rendabiliteit van de sector is hoog in vergelijking met de buurlanden en de andere sectoren van voedingsmiddelen en dranken. De stijging van de prijzen lijkt echter geen betere marges teweeggebracht te hebben: de prijsstijging is tussen 2010 en 2015 lager gebleven dan de evolutie van de kosten.

Bijlage 3: Samenstelling van de consumptieprijs voor pilsbier (in bak of in blik), voor A-merken en eersteprijsproducten

(In %)

Bronnen: FOD Economie, eigen berekeningen (op basis van gegevens shopping websites).